
Sykepleiefaglig om kommunepsykiatri

BOKOVERSIKT



Forfatteren har villet skrive en lærebok om kommunepsykiatriens pionerer, vekst og utvikling, beregnet på studenter ved de tverrfaglige videreutdanningene i psykisk helsearbeid. Hun tar mål av seg å få tak i og beskrive det som er annerledes ved å arbeide med psykiatri i kommunen fremfor i institusjon. Videre vil hun drøfte samarbeidet med andre kommunale instanser, fylkeskommunen (men mener vel de nye helseforetakene?), pårørende og andre, samt påvise svakheter ved dagens ordninger og vise hva som skal til for at den psykiatriske pasientgruppen skal få et mer verdig liv i fremtiden.

Boken er delt inn i fire deler: Nær fortid, fremveksten av psykiatrisk sykepleie, utviklingen av psykiatritjenestene i kommunene og tanker om fremtidens kommunepsykiatri. Del 1 bygger på forfatterens egne erfaringer fra institusjonspsykiatrien på 1950-tallet, som distriktslegekone på 1960-tallet og fra hjemmesykepleien på 1970-tallet. Dette er koselig lesing og svært gjenkjennelig.

Del 2 beskriver utviklingen fra den første psykiatriske hjemmesykepleier på slutten av 1970-tallet frem til i dag. Forfatteren har tydeligvis selv vært sentral i oppstarten av den lokale psykiatriske hjemmesykepleien, og fremstillingen er både personlig og oversiktlig.

Forfatteren holder frem betydningen av og respekten for pasientens egen opplevelse av tilstanden sin og økt vekt på mestring som typisk for utviklingen innen psykiatrisk hjemmesykepleie. Men jeg vil anta at mange vil si det samme om det som har skjedd innenfor institusjonspsykiatrien, psykiatrisk behandling og psykoterapi generelt. I det hele tatt synes det mange ganger for meg som om forfatterens syn på institusjonspsykiatrien er preget mer av forholdene slik de var for 20 – 30 år siden enn i dag.

Del 3 er bokens mest omfattende og bygger på en spørreundersøkelse som forfatteren gjorde i 1999 blant 19 psykiatriske sykepleiere i kommunehelsetjenesten. Dette var i utgangspunktet interessant lesing, men jeg ble stadig oftere sittende med en fornemmelse av at svarene både var forutsigbare og i liten grad brakte ny eller særlig spennende kunnskap til torgs. Man påpeker tre hovedfrustrasjoner:

- – (Om-)organisering, byråkratisering, samarbeidsproblemer
- – En generell mangel på forståelse for faget og de psykiatriske pasientenes rettigheter
- – Det smertefulle i pasientkontakten

Undersøkelsen beskjeftiger seg lite med funksjonelle løsninger på problemene, og slik sett er det vanskelig for meg å se hvordan dette skal kunne generere ny kunnskapsutvikling for klinikere.

Det mest interessante er den overveiende dårlige erfaring med å være en del av pleie- og omsorgstjeneste og tilsvarende gode erfaring fra steder hvor man tilhører helsetjenesten. Sammensetningen av intervjuobjektene, psykiatriske sykepleiere med lang fartstid, helst ti år eller mer, kan ha ført til at man har gått glipp av andre frustrasjoner som oppleves så overveldende at yngre og nye psykiatriske sykepleiere slutter i jobben. Motsatt kunne det være interessant å få vite mer om hva det er som har fått de spurte til å holde ut så lenge.

Del 4 er forfatterens visjoner for de psykiatriske tjenestene i kommunene år 2020. Disse er tydeligvis tuftet på solid kunnskap og saklighet. Men også preget av et ubetinget positivt syn på velsignelsen av en desentralisert og deinstitusjonalisert psykiatri der forfatteren velger å se bort fra vanskelige områder som for eksempel farlige pasienter og rusproblematikk.

Bokens styrke er forfatterens engasjement og kunnskap. Dens svakhet er at den, slik jeg ser det, i det alt vesentlige fokuserer på de administrative sidene ved og rammene for psykiatrisk helsearbeid, og at den i liten grad tar opp kliniske problemstillinger.

Den er utelukkende sykepleieorientert og gjør ikke noe forsøk på å se virksomheten fra vernepleierens, sosionomens, pedagogens eller fysioterapeutens innfallsvinkel. Jeg vil tro at dette også bidrar til å gjøre den mindre egnet som lærebok for studenter i psykisk helsearbeid. Derimot synes jeg den er et viktig dokument om starten på kommunepsykiatrien og en fortjent hyllest til dens pionerer, de psykiatriske sykepleierne.

HenrichBille

Drammen distriktpsikiatriske senter

Drammen

Publisert: 10. april 2002. Tidsskr Nor Legeforen.

© Tidsskrift for Den norske legeforening 2026. Lastet ned fra tidsskriftet.no 11. juli 2026.